

КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ХАРКІВСЬКИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КНТЕУ

ОЦІНКА ТА ОБЛІК НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ

Valuation and Accounting of Intangible Assets of
Enterprises

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Навчальний рік	2021/2022
З якого курсу викладається	4
В якому семестрі (-ах) викладається	7/8
Обсяг дисципліни (годин / ECTS)	180/6
Мова викладання	Українська
Статус дисципліни	Вибіркова

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Польова Тетяна Володимирівна
Науковий ступінь, вчене звання	Кандидат економічних наук, доцент
Кафедра	Міжнародного бізнесу, фінансів та обліку
Посада	Доцент
Профіль викладача	Google Scholar / ORCID ResearchGate
Контактна інформація	t.polova@knute.edu.ua

Анотація

Підприємства все більш активно залучають до господарського обороту довгострокові економічні ресурси, які не мають матеріально-речової форми, проте їх вартість у десятки разів перевищує вартість необоротних матеріальних ресурсів. Нематеріальні активи здатні приносити підприємству суттєві економічні переваги за умов визнання, належної оцінки, постановки на облік та прийняття правильних управлінських рішень щодо їх використання.

Запропонований курс передбачає ознайомлення з сутністю нематеріальних активів, дослідження практичних положень їх оцінки для потреб обліку, сучасного стану документування операцій з цим видом ресурсів та інформаційного забезпечення аналізу їх формування і результативності використання підприємством.

Мета дисципліни

Формування у студентів загальних та фахових компетентностей щодо оцінювання, визнання, обліку та ефективності використання нематеріальних активів як сучасних ресурсів суб'єктів господарювання, завдяки яким підвищується майновий потенціал та вартість бізнесу.

У результаті вивчення дисципліни студент буде

знати:

- особливості класифікації нематеріальних активів для обліково-аналітичних цілей;
- правила документального оформлення операцій з нематеріальними активами;
- основні положення фінансової та облікової політики підприємства щодо нематеріальних активів;
- сучасні підходи та принципи оцінки вартості нематеріальних активів;
- особливості експертизи нематеріальних активів для оцінки та послідовність її проведення;
- методичку відображення операцій руху нематеріальних активів;
- порядок проведення інвентаризації нематеріальних активів;
- інформаційну базу та інструментарій аналізу нематеріальних активів;

вміти:

- використовувати інформацію активного ринку нематеріальних активів з метою визначення їх вартості;
- застосовувати відповідні методи оцінки нематеріальних активів;
- здійснювати облікові процедури щодо нематеріальних активів;
- використовувати облікову інформацію для контролю за рухом нематеріальних активів;
- користуватися законодавчою базою у сфері оцінки та обліку нематеріальних активів;
- розраховувати показники ефективності використання нематеріальних активів та виявляти резерви її покращення.

Передумови вивчення дисципліни

Знання основ навчальних дисциплін: «Економіка та фінанси підприємства», «Економічний аналіз», «Фінансовий облік»

Програма дисципліни

Тема 1. Економічна сутність нематеріальних активів та їх класифікація

Відмінні ознаки нематеріальних активів, що визначають порядок їх обліку, контролю та аналізу. Основні види нематеріальних активів. Групування нематеріальних активів за ознаками. Необхідність прийняття уніфікованої класифікації нематеріальних активів.

Тема 2. Порядок визнання та підходи до оцінки вартості нематеріальних активів

Критерії визнання нематеріальних активів ресурсами підприємства. Достовірна оцінка та ідентифікація нематеріальних активів. Роль нематеріальних активів у створенні загальної цінності компанії. Проблеми реальності відображення нематеріальних активів у звітності. Формування необхідної інформаційної бази для проведення оцінки нематеріальних активів. Вимоги до складання звіту про оцінку нематеріальних активів. Сутність методів оцінки нематеріальних активів та принципи їх застосування. Фактори, що впливають на процес економічного оцінювання нематеріальних активів.

Тема 3. Процес документального оформлення операцій з нематеріальними активами

Сучасний стан документування операцій з нематеріальними активами. Характеристика законодавчо затверджених первинних форм і облікових регістрів. Необхідність розробки додаткових форм первинних документів для обліку нематеріальних активів (акт приймання-

передачі, картка обліку об'єктів, акт оцінки та переоцінки, акт інвентаризації, картка обліку зменшення (відновлення) корисності, акт на списання).

Тема 4. Відображення нематеріальних активів в обліковій системі

Виявлення проблем, пов'язаних з обліком нематеріальних активів, а також пошук шляхів їх вирішення. Доцільність відкриття рахунків третього порядку для підвищення аналітичності обліку нематеріальних активів. Методика обліку руху нематеріальних активів та їх амортизація. Особливості обліку окремих видів нематеріальних активів. Відображення в обліку переоцінки і зменшення корисності. Звіт за підсумками перевірки нематеріальних активів.

Тема 5. Інформаційне забезпечення та сучасна методика аналізу нематеріальних активів

Мета, завдання і об'єкти аналізу нематеріальних активів. Якість вихідної інформації для забезпечення реалістичності оцінок, отриманих у ході аналізу нематеріальних активів. Джерела інформації для аналізу. Послідовність методики аналізу операційних нематеріальних активів підприємства.

Аналітичні показники для дослідження забезпеченості та використання нематеріальних активів підприємством. Виявлення резервів покращення результативності та раціональності використання нематеріальних активів.

Особливості та політики дисципліни

Особливості організації освітнього процесу з дисципліни полягають у поєднанні традиційних і нетрадиційних методів викладання з використанням інноваційних технологій: лекції (тематичні, проблемні, лекції-дискусії); семінарські заняття (диспути, дискусії), практичні заняття (робота в малих групах, розв'язання творчих завдань і ситуацій).

Від студентів очікується регулярне відвідування лекційних та практичних занять згідно з розкладом, опрацювання рекомендованих основних і додаткових джерел інформації, виконання індивідуальних практичних завдань. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу та адміністрацією факультету.

Форми та методи оцінювання

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-баловою шкалою та шкалою ЄКТС відповідно до діючого [Положення про оцінювання результатів навчання студентів](#).

Поточний контроль (60 балів): 1) практичні заняття (вирішення задач); 2) вивчення лекційного матеріалу; 3) поточне тестування на Порталі освітніх ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу Інституту (<https://edu.htei.kh.ua>).

Підсумковий семестровий контроль (40 балів): письмовий екзамен. Структура екзаменаційного білету: завдання на оцінювання теоретичних знань (комп'ютерне тестування); завдання на оцінювання практичних навичок (ситуаційне завдання, розрахунково-аналітичне завдання); завдання на оцінювання професійних вмінь (ситуаційне завдання, творче завдання, розрахунково-аналітичне завдання).

Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Рекомендовані джерела інформації

1. Бигдан И. А. Нематериальные активы: проблемы признания, учета и аудита : монография / И. А. Бигдан. – Харьков : Харьковский институт бизнеса и менеджмента, 2015.– 287 с.
2. Концепція управління вартістю нематеріальних активів підприємства : монографія / П. О. Куцик, І. М. Дрогобицький, З. П. Плиса, Х. І. Скоп. – Львів : Растр-7, 2016. – 268 с.
3. Методичні рекомендації з обліку нематеріальних активів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 16.11.09 р. № 1327 // Міністерство фінансів України : офіційний веб-портал. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=293611. – 10.03.2021. – Назва з екрана.
4. Облік, аудит і аналіз нематеріальних активів: сучасний стан, проблеми, тенденції розвитку : монографія / Л. М. Котенко, Т. В. Польова. – Харків : Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2008. – 175 с.
5. Оцінка майнових прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс] : Національний стандарт № 4, постанова Кабінету Міністрів України від 03.10.2007 р. №1185 // Міністерство фінансів України : офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF>. – Станом на 10.03.2021. – Назва з екрана.
6. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 р. № 732 // Міністерство фінансів України : офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1580-04>. – Станом на 10.03.2021. – Назва з екрана.